

SHIRLEY JACKSON

HILL HOUSE

— S Z E L L E M E —

1.

Nem létezik olyan élőlény, amely sokáig élhetne egyhuzamban kizárólag az abszolút realitás körülményei között; egyesek úgy vélik, még a pacsirták és tücskök is álmodnak. Hill House továbbra sem a józan ész territóriumán állt, de a dombok között magasodva magába zárta a sötétséget, ahogy azt már idestova nyolcvan éve tette, és akár újabb nyolcvan évig tehetné. Odabent a falak továbbra is kitartanak, a téglák pontosan illeszkednek, a padlózat masszív, az ajtók észszerűen be vannak csukva; Hill House fá- és kőszerkezetein szilárdan megült a csend, és akármi is járkált odabent, egymagában járkált.

Dr. John Montague bölcsészdoktor volt; antropológiából szerzte tudományos fokozatát, mert valami megmagyarázhatatlan oknál fogva úgy érezte, hogy e tudományterület művelésével kerülhet legközelebb igazi hivatásához, a természetfeletti megnyilvánulások elemzéséhez. Ragaszkodott doktori címének használatához. Vizsgálódásai végtelenül tudománytalanok lévén, remelte, hogy ezzel a tiszteletreméltóság, sőt tanulmányai alapján talán a tudósoknak kijáró tekintély légköre lengi körül. Mivel nem volt kolduló típus, mind pénzben, mind büszkeségben sokba került

neki Hill House háromhavi bérleti díja, de arra számított, hogy minden fájdalmas költsége abszolút megtérül, miután publikálja az eredményeit. Tanulmánya egyszer és mindenkorra felfedi, mik az okai és következményei a házban tapasztalható okkult jelenségeknek, érzékelési zavaroknak, amelyeket a köznyelv a „kísértetjárás” jeleinek nevez. Egész életében olyan házat keresett, ahol valóban kísértetek járnak. Amikor Hill House-ról hallott, először kételkedett, aztán reménykedett, majd fáradhatatlanul és eltántoríthatatlanul vizsgálni akarta; nem olyan ember volt, aki csak úgy elengedi Hill House-t, ha egyszer rátalált.

Dr. Montague szándékai Hill House vonatkozásában a tizenkilencedik század rettenthetetlen kísértetvadászainak metódusai-ból eredtek; elhatározta, hogy beköltözik Hill House-ba, hogy megtapasztalja, mi folyik ott. Eredetileg az volt a terve, hogy követi egy névtelen hölgy példáját, aki Ballechin House-ba költözött be hasonló célból, és egy nyáron át tartó vendégséget rendezett szkeptikusoknak és hívőknek. A ház attrakciója a krokett és a kísértetles volt. Ám manapság nehezebb szkeptikusokat, hívőket és jó krokettjátékosokat találni, ezért Dr. Montague kénytelen volt asszisztenseket alkalmazni. Meglehet, a viktoriánus élet komótos természete jobban kedvezett az okkult jelenségek vizsgálatának, és az is lehet, hogy a jelenségek végletekig aprólékos dokumentálása nem éppen közkedvelt tevékenység, mindenesetre Dr. Montague nemcsak hogy kénytelen volt asszisztenseket felvenni, hanem egyenesen keresnie kellett őket.

Mivel magát körültekintő és lelkiismeretes embernek tartotta, elég sok időt töltött asszisztenseinek felkutatásával és kiválasztásával. Végigböngészte okkult társaságok lajstromait, szenzációhajhász újságok cikkeit és háttéranyagait, parapszichológusok jelentéseit, ezek alapján pedig összeállított egy listát azokról, akik valamilyen

módon, valamikor, bármilyen rövid időre vagy kétségbe vonhatóan, de abnormális események átélői voltak. A listáról kihúzta azok nevét, akik már elhaláloztak. Aztán kihúzta azok nevét is, akiket hírnévhajászoknak vagy az átlagosnál alacsonyabb intelligenciájúnak tartott, vagy azért talált alkalmatlannak, mert véleménye szerint nyilvánvalóan hajlamuk volt a középpontba helyezni magukat. Ezek után körülbelül egytucatnyi név maradt a listáján. Ők mind levelet kaptak, amelyben az állt, hogy Dr. Montague szívesen látja őket egész nyáron, vagy a nyár egy részében egy kényelmes vidéki házban, amely régi ugyan, de tökéletesen felszerelt; van hideg-meleg víz, áram, központi fűtés és tiszta matracok. A levelekben világosan leírta, hogy a vendégeskedés célja megfigyelni a házban tapasztalható eseményeket, és utánajárni a ház nyolcvanéves fennállása során elterjedt számos kellemetlen történetnek, megállapítani, hogy ezek megfelelnek-e a valóságnak. Leveleiben Dr. Montague nem jelentette ki nyíltan, hogy Hill House kísértetjárta épület, mert ő a tudomány embere volt, és amíg személyesen nem tapasztalta meg, hogy Hill House-ban okkult jelenségek fordulnak elő, nem akart túlságosan a vakszerencsére támaszkodni. Következésképpen leveleit a kétértelműségnek olyan sajátos fennköltségével fogalmazta meg, hogy kizárólag egy egészen különleges fajta olvasó érdeklődését ragadja meg. Tizenkét levelére négy választ kapott; a másik nyolc jelölt bizonyára elköltözött, és nem adott meg utánküldési címet, illetve az is lehetséges, hogy elvesztették érdeklődésüket a természetfeletti jelenségek iránt, vagy talán soha nem is foglalkoztatta őket a téma igazán. Annak a négy embernek, aki válaszolt, Dr. Montague újabb levelet küldött, amelyben pontosan megjelölte a napot, amikor a ház hivatalosan fogadóképes lesz, és részletesen leírta, hogyan lehet eljutni oda, mivel – a szokatlan részletezést kénytelen volt külön

megmagyarázni – a ház pontos elhelyezkedéséről nagyon nehéz információhoz jutni, különösen a közelben élő, vidéki közösség tagjaitól. A Hill House-hoz utazása előtti napon Dr. Montague-t meggyőzték, hogy vegye be a kiválasztott társaságba a háztulajdonos család egy tagját. Az egyik jelölttől kapott egy táviratot, amelyben az illető nyilvánvalóan mondvacsinált okkal lemondta részvételét. Egy másik jelölt meg sem jelent, és nem is írt; valószínűleg valami halaszthatatlan személyes teendő jött közbe. A másik két asszisztens megérkezett.

2.

Eleanor Vance harminckét éves volt, amikor Hill House-ba érkezett. Mivel anyja már meghalt, egyetlen ember volt az egész világon, akit őszintén gyűlölt: a nővére. Nem kedvelte sógorát és öt-éves unokahúgát sem, és nem voltak barátai. Ennek oka nagyrészt az a tizenegy év volt, amit rokkant anyja ápolásával töltött. Ezeknek az éveknek a következménye pedig az, hogy bizonyos mértékű jártasságra tett szert az ápolónői munkában, és képtelen volt sűrű pislogás nélkül erős napfényben tartózkodni. Nem emlékszik, hogy felnőtt életében akár egyetlen pillanatig is boldog lett volna; az anyjával töltött éveit kis vétkek és kis szemrehányások, folyamatos aggodalom és végtelen elkeseredettség jellemezte. Nem akart visszahúzódó lenni, de olyan sok időt töltött egyedül úgy, hogy nem volt kit szeretnie, hogy nehéz volt másokkal beszélgetnie, sőt csak úgy társalognia is anélkül, hogy zavarban lett volna. Alig beszélt, mintha nem találná a megfelelő szavakat. Neve azért került Dr. Montague listájára, mert tizenkét éves korában, amikor apjuk még alig egy hónapja volt halott, egy napon együtt voltak otthon a nála hat évvel idősebb nővérével, amikor minden figyelemztetés, előjel, szándéknyilvánítás és ok nélkül kőzapor hullott

a házakra. A kövek hangosan zuhantak le a mennyezetről, végig a falak mentén, ablakokat törtek be, őrrítően pattogtak a tetőn. Három napig szakadatlanul záporoztak a házra, mely idő alatt Eleanort és nővérét nem is annyira a kövek idegesítették, hanem anyjuk vak, hisztérikus kijelentései és a szomszédok meg a bábáskodók, akik naponta összegyűltek a bejárati ajtó előtt. Anyjuk meg volt győződve arról, hogy ez az egész néhány rosszindulatú, intrikus ember műve, akik rá fenekedtek és bosszút forraltak ellene, amióta csak odaköltöztek. Három nap után Eleanort és nővérét elvitték a házból, ideiglenesen egy barátjukhoz mentek lakni. A kőzápor rögtön megszűnt, és többé nem ismétlődött meg, bár Eleanor, a nővére és az anyja visszaköltöztek a házba, és a szomszédsággal folytatott ellenségeskedésnek soha nem lett vége. A történetet mindenki elfelejtette már, kivéve azok, akikkel Dr. Montague konzultált; különösen Eleanor és a nővére felejtette el, akik az események idején azt feltételezték, hogy a másik felelős a kőzáporért. Eleanor egész nyomorúságos életében, legelső gyermeki emléke óta valami olyan lehetőségre várt, mint amit Hill House-tól remélt. Miközben anyját gondozta, emelgette a mogorva hölgyet a székéből az ágyba, végtelenül sokszor vitt be kis tálcán levest meg zabkását és vett erőt magán, és miközben a csupa mocsok szennyest kellett kimosnia, Eleanor abba a szilárd hitbe kapaszkodott, hogy egy napon majd történik vele valami. Postafordul-tával elfogadta a Hill House-ba szóló meghívást, annak ellenére, hogy sógora többször is nyomatékosan kérte, hívjon fel néhány embert, győződjön meg arról, hogy ez a bizonyos doktor nem szándékozik-e olyan primitív rítusokba beavatni, amelyek Eleanor nővére szerint esetleg olyasmivel lehetnek kapcsolatban, amiről egy fiatal, hajadon lánynak tudnia is arcpirító illetlenség. Eleanor nővére talán a hálószoba diszkrét sötétjében suttogva megjegyezte,

hogy Dr. Montague talán – már ha egyáltalán ez az igazi neve – ...tehát ez a bizonyos Dr. Montague ezeket a nőket úgynevezett... *kísérletekre* használja. Tudod... *kísérletekre*, ahogy az olyan emberek szokták. Eleanor nővérenek gondolataiban hallomásai alapján sűrűn előbukkant a képzet, hogy milyen kísérleteket végezhetnek ezek a doktorok. Eleanornak nem voltak ilyen gondolatai, vagy ha voltak is, nem félt. Röviden: Eleanor bárhová elment volna.

Theodora – csak ezt a nevet használta, vázlatait „Theo” néven írta alá, lakása ajtaján, üzlete ablakán, a telefonkönyvben, halvány levélpapírján, a kandallópárkányon álló fényképén csak a Theodora név szerepelt –, nos, Theodora egyáltalán nem hasonlított Eleanorra. A kötelesség és a lelkiismeretesség Theodora számára olyan tulajdonságok voltak, amelyekkel igazából a lány cserkészek rendelkeznek. Theodora világában az élvezetek és a lágy színek domináltak. Azért került fel Dr. Montague listájára, mert – nevetve lépett be a laboratóriumba, virágillatú parfümfelhő lengte körül – hihetetlen képessége volt húszból tizennyolc, húszból tizenöt, húszból tizenkilenc kártyalapot helyesen megnevezni, amit egy asszisztens halló- és látótávolságon kívül választott ki és mutatott fel. Maga Theodora ezt a tehetségét felettébb szórakoztatónak és izgalmasnak találta. Theodora neve a laboratóriumok jegyzőkönyveiben ragyogott, így elkerülhetetlenül felkeltette Dr. Montague figyelmét. Theodora szórakoztatónak találta Dr. Montague első levelét; kíváncsiságból válaszolt rá (illetve talán azért, mert Theodora misztikus tudása, amelynek köszönhetően meg tudta mondani, milyen nevek és jelek vannak felmutatott, ám számára nem látható kártyalapokon, most Hill House felé terelte), mégis, végül

arra jutott, hogy nem fogadja el a meghívást. Ám – talán az újabb felkavaró, sürgető érzés hatására – amikor Dr. Montague meghívásmegerősítő levele megérkezett, Theodora különös, erős készte-tést érzett, és valahogy úgy alakult, hogy elvakult, féktelen vitába keveredett barátjával, aki egyben lakótársa is volt. Mindkét oldal-ról olyan dolgok hangzottak el, amelyeket csak az idő oszthat el. Theodora szándékosan és szívtelenül összetörte azt a kedves kis fi-gurát, saját képmását, amit barátja faragott, a barát pedig kegyet-lenül széttépte azt az Alfred de Musset-kötetet, amit Theodora születésnap ajándékként adott neki, különös gonddal szaggatva cafatokra azt az oldalt, amelyen Theodora szeretetteljes, évődő ajánlása volt. Az ilyen tetteket természetesen nem lehet elfelejteni, és sok időnek kell eltelnie, amíg nevetni tudnak rajtuk; Theodora még aznap éjjel megírta a meghívást elfogadó levelét, és másnap rideg csendben távozott.

Luke Sanderson megrögzött hazudozó. Ráadásul tolvaj. Nagy-nénje, Hill House tulajdonosa előszeretettel hangsúlyozta, hogy ismeretségi körében unokaöccse részesült a legjobb oktatásban, ő jár a legjobb ruhákban, neki van a legjobb ízlése és a legrosszabb társasága; minden lehetőséget megragadott, hogy az unokaöccsét néhány hétig biztonságos távolságban tudhassa. A család ügyvéd-je megbízásának megfelelően ragaszkodott ahhoz a kitételhez, hogy Dr. Montague semmiképpen nem bérelheti ki a házat a meg-nevezett célra, ha a bérleti idő teljes tartama alatt nem tartózkodik a helyszínen a család egy tagja, és első találkozásukkor Dr. Mon-tague valamiféle erőt vagy macskákra jellemző önfenntartási ösz-tönt észlelt Luke-ban, és ettől legalább annyira kívánta, hogy Luke jelen legyen a házban, mint ahogy Mrs. Sanderson szeretete

volna kissé távolabb tudni unokaöccsét. Akárhogy is, Luke vára-
kozással tekintett az elkövetkező hetekre, nagynénje hálás volt,
Dr. Montague pedig nagyon elégedett. Mrs. Sanderson közölte
a család ügyvédjével, hogy úgyszincs semmi a házban, amit Luke
ellophatna. A régi ezüstök képviselnek ugyan valami értéket, mon-
ta az ügyvédnek, de Luke számára ez az érték szinte leküzdhetetlen
akadályt jelent: energia kell a lopáshoz és a lopott holmi pénzzé
alakításához. Mrs. Sanderson igazságtalan volt Luke-kal. Nagyon
kicsi volt annak a valószínűsége, hogy Luke meglép a családi ezüst-
tel vagy Dr. Montague órájával vagy Theodora karkötőjével, mert
becstelensége nagyrészt arra korlátozódott, hogy kisebb összege-
ket lopjon nagynénje retiküljéből és kártyán csaljon. Hajlamos volt
arra is, hogy eladja a nagynéni barátnőitől szépeltéssel és bájos pi-
rulással ajándékba kapott órákat és cigarettásdobozokat. Egy na-
pon majd Luke öröklí Hill House-t, de soha nem gondolt arra,
hogy ott is éljen.